

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Art. 4. Vtrum principales circumstantiæ sint quid, & propter quid.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Quaest. 8. De Circumstantiis act. human. Art. 3. Dub. 1. 2. A. 4.

Vnde patet esse octo circumstantias, non plures. Nec obstat quod D. Bonaventura numeret 14. nam reducit sex ad circumstantiam *Quis*; scilicet, scientiam, aetatem, ordinem, conditionem, personam, & statum; quia sunt conditiones personae operantis. Superfunt octo, è quibus Numerus, seu Quoties, non est circumstantia actus; sed est actuum multitudo; quorum vnus non est circumstantia alterius; vt rectè notat hic Caietanus. Mora pertinet ad circumstantiam, Quando: sub Quando enim intelligitur *Quomodo*. Modus agendi, ad *Quomodo*. Copia pertinet ad numerum peccantium; & sic non est propriè circumstantia actus: vel potest reduci ad circumstantiam *Quis*; est enim conditio quaedam personae, quod multorum exemplis prouocata fuerit. *Causa*, est idem quod *Cur*. *Lucta pusilla* pertinet ad *Quando*. *Locus & Tempus*, ad *Vbi & Quando*.

DVBIVM II.

Virum ista Circumstantia afficiant omnes actus humanos, etiam internos?

Respondeo & Dico Primò, Non omnes circumstantiae afficiunt singulos actus in particulari; sed ordinariè quaedam tantùm. Sapissimè enim Locus, Tempus, Conditio Personae, nihil ad rem faciunt. Potest tamen dari casus vbi omnes circumstantiae adsint: Vt si Religiosus furetur rem sacram, in loco sacro, cum scandalo, tempore Sacrificij, vi illata, instrumento prohibito, vt absumat in illicita: hic omnes circumstantiae adsunt.

Dico Secundò, Circumstantiae istae afficiunt actus humanos accidentario modo consideratos, non solùm secundùm esse naturale, sed etiam secundùm esse morale.

Probatùr, Quia manente eadem specie morali possunt esse variae circumstantiae. Magnum enim & paruum sunt circumstantiae furtorum eiusdem speciei moralis. Similiter *durum* & breue, *intensum* & remissum, sunt circumstantiae fornicationis, homicidij, furti, & similium peccatorum, manente eadem specie morali. Quomodo autem esse morale, & naturale in actibus distinguantur, explicandum infra, q. 18.

Dico Tertio, Ista circumstantiae etiam afficiunt actus internos voluntatis tamquam circumstantiae. Odium enim longum & breue, intensum & remissum sunt eiusdem speciei moralis. Similiter voluntas furandi centum, & furandi mille.

Dices, Actus exterior cum suis circumstantiis habet se instar obiecti; respectu actus interioris voluntatis; est enim volutus cum suis circumstantiis actu interiori: ergo saltem circumstantiae actus exterioris non possunt esse circumstantiae actus interioris. Patet consequentia; quia cum sint volitae, tribuent actui interno speciem tamquam partes obiecti.

Respondeo Negando Consequentiam, Quia etiam omnes circumstantiae actus exterioris censentur volitae actu interiore, saltem interpretatiue; non tamen idcirco semper sunt partes ob-

iecti. Ratio est, quia non semper sunt volitae tamquam necessariae ad obiecti honestatem, vel turpitudinem; sed saepe tantùm, vt eam augent, vel vt adiungunt nouam speciem manente priore.

Quod vt intelligatur, Notandum est, tunc circumstantias definire esse circumstantias, & transire in obiectum, quando necessariae sunt vt obiectum induat certam speciem honesti, vel turpis. Quando autem ad hoc non sunt necessariae; vt cum obiectum sine illis iam habet certam speciem honesti vel turpis, tunc circumstantiae superadditae habent rationem circumstantiarum, siue nouam speciem addant, siue non. Vtrumque explicatur exemplis. Comedere, secundùm se non est moraliter bonum vel malum, sed indifferens: vt autem fiat moraliter bonum, requirit certas circumstantias; scilicet, materiae, temporis, modi, & finis. Itaque istae quatuor circumstantiae non sunt comestionis, vt est actus temperantiae; sed sunt veluti partes necessariae ad illam speciem moralem. Similiter non sunt circumstantiae respectu actus interioris temperantiae; sed sunt partes obiecti tribuentis actui interno speciem: velle enim comedere cum istis circumstantiis, scilicet tali tempore, tali modo, tali fine, & tali quantitate, est actus temperantiae. Quod si quis hunc actum externum referat ad aliquem finem extrinsecum, v. g. vt proximo det bonum exemplum, iam iste finis extrinsecus habet rationem circumstantiae; quia superuenit actui temperantiae, & ad eum non est necessarius. Similiter esse alienum, est quidem aliqua circumstantia rei quae accipitur, & acceptiois; sed non est circumstantia istius acceptiois, vt induit rationem furti: verùm transit in rationem obiecti. Quod autem hec res aliena, etiam sit sacra, est quidem circumstantia furti, sed non sacrilegij. Feminam esse iunctam matrimonio, est quidem circumstantia actus, quatenus est actus libidinis, sed non quatenus adulterij.

Quando verò actus est per se bonus vel malus, tum circumstantiae quae accedunt, retinent rationem circumstantiarum. v. g. dare elemosynam, est per se bonum; vnde circumstantiae accedentes, quae aliquid ad bonitatem conferunt, retinent rationem circumstantiarum, & non transeunt in rationem obiecti. Mentiri, est per se malum; vnde si qua circumstantia accedat, retinet rationem circumstantiae. Idem intellige de omni actu bono & malo secundùm propriam suam speciem considerato. De quo plura infra.

ARTICVLVS IV.

Virum principales Circumstantiae sint, quid, & propter quid?

Respondetur, Inter circumstantias principalem locum obtinere propter quid. Ratio est, quia finis est obiectum voluntatis; vnde ex fine potissimum iudicatur actus esse bonus vel malus. Quod intellige de actu exteriori.

Secundùm locum, Circumstantia quid, seu effectum ex opere secutum. Ratio est, quia post finem maxime iudicamus de actu ex effectu secuto;

E iij

QVAE.